

Uvod u Ekonomsku Statistiku

Kako brojke pričaju priču o ekonomiji?

Dr Bojan Baškot

Ekonomski fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci

1. Šta je ekonomska statistika?

- Nauka koja koristi brojke da objasni kako ekonomija funkcioniše.
- Kombinuje **matematiku, logiku i društvene nauke**.
- Pomaže nam da razumijemo: rast, inflaciju, nezaposlenost, siromaštvo.

2. Zašto ekonomisti trebaju statistiku?

- Bez podataka, ekonomija bi bila samo mišljenje.
- Statistika omogućava **dokazivanje i testiranje teorija**.
- Pomaže u donošenju odluka: politika, biznis, bankarstvo, marketing.

3. Kako izgleda jedan empirijski istraživački proces?

- 1 Postavi pitanje (npr. "Zašto cijene rastu?")
- 2 Pronađi podatke.
- 3 Očisti i analizira podatke.
- 4 Prikaži rezultate.

4. Odakle početi pretragu podataka?

- **U BiH:** Agencija za statistiku BiH (<https://bhas.gov.ba>)
- **Entitetske agencije:** RZS RS, FZS FBiH
- **Centralna banka BiH:** monetarni i finansijski pokazatelji

5. Međunarodni izvori podataka

- **World Development Indicators (WDI)** – Svjetska banka
- **IMF Data** – makroekonomski pokazatelji
- **Eurostat** – poređenje zemalja Evrope
- **UNData** – globalni razvojni pokazatelji

6. Kako da znam da su podaci pouzdani?

- Pitaj: *Ko je proizveo podatke?*
- Da li se podaci redovno ažuriraju?
- Da li je objašnjena metodologija?
- Ako zvuči previše dobro da bi bilo istinito — vjerovatno nije.

7. Kvalitativni vs. kvantitativni podaci

- **Kvalitativni:** opisni (npr. mišljenja, stavovi)
- **Kvantitativni:** brojčani (npr. BDP, cijene, plata)
- Dobra istraživanja često kombinuju oba pristupa.

8. Primjer mini-istraživanja

Pitanje:

Da li porast minimalne plate smanjuje nezaposlenost mladih u BiH?

- Podaci: BHAS, WDI, Eurostat
- Metoda: regresiona analiza
- Zaključak: zavisi od strukture tržišta rada.

9. Statistika u svakodnevnom životu

- Inflacija u tvojoj korpi u prodavnici
- Rast cijena stanova
- Broj pregleda na TikToku = mini ekonomski indikator

10. Big Data – novi izvor ekonomskih informacija

- Digitalne transakcije, mobilni telefoni, društvene mreže.
- Ogroman potencijal, ali i izazovi privatnosti.
- Budućnost ekonomske statistike = kombinacija klasičnih i digitalnih izvora.

11. Izazovi proizvodnje statistike u BiH

- Nedostatak resursa i kadra.
- Političke i administrativne barijere.
- Različite metodologije između entiteta.
- Potreba za digitalizacijom i otvorenim podacima.

12. Statistički pokazatelji koje moraš znati

- **BDP** – ukupna vrijednost proizvedenih dobara i usluga.
- **Inflacija** – rast cijena.
- **Nezaposlenost** – udio ljudi bez posla.
- **Deficit/Bilans plaćanja** – koliko uvozimo vs. izvozimo.

13. Humor i ekonomija: Inflacija u Marvel univerzumu

- Ako bi Iron Man poklonio 100 odijela svijetu, šta bi se desilo s cijenama?
- **Ekonomisti bi rekli:** ponuda \uparrow , cijene \downarrow — osim ako Tony Stark ne kontroliše tržište.

14. Kako vizualizovati podatke

- Grafikon i tabela (u 90% slučajeva)
- Koristi boje, ne brojke!
- Alati: Excel, R, Tableau, Power BI, Flourish.

15. Greške koje studenti često prave

- 1 Kopiraju podatke bez provjere izvora.
- 2 Miješaju nominalne i realne vrijednosti.
- 3 Tumače korelaciju kao uzrok.
- 4 Zaborave kontekst.

16. Šta znači "evidence-based policymaking"?

- Donošenje odluka na osnovu podataka, a ne intuicije.
- Države sa razvijenom statistikom imaju stabilnije ekonomije.

17. Zanimljivi indikatori svijeta

- **Happy Planet Index**
- **Corruption Perception Index**
- **Gender Gap Index**
- **Digital Economy Index**

18. Tvoj prvi korak kao istraživača

- Izaberi temu koja te zanima.
- Pronađi tri relevantna izvora podataka.
- Napravi svoj mini dashboard ili grafikon.

19. Alati koji ti mogu pomoći

- **Excel / Google Sheets** – za osnovne analize
- **R / Python** – napredne analize
- **KoboToolbox** – prikupljanje podataka
- **Power BI / Tableau** – vizualizacija

20. Zaključak

- Ekonomija bez statistike = brod bez kompasa.
- Brojevi nisu hladni – oni pričaju priče o ljudima.
- Nauči ih čitati i koristi ih mudro.

Hvala na pažnji!